

Numerická matematika

Otázky k SZZ SP Učitelství matematiky pro SŠ

1) Soustavy lineárních rovnic.

- Otázka: Zformulujte a dokažte Gaussovu metodu eliminace se zpětnou substitucí pro řešení soustavy n lineárních rovnic.
- Úloha: Určete počet operací násobení, resp. dělení, a sčítání, resp. odčítání, které jsou použity v Gaussově metodě pro n lineárních rovnic. Ukažte, že celkový počet aritmetických operací je roven hodnotě $\frac{2}{3}n^3 + \frac{3}{2}n^2 - \frac{7}{6}n$.

2) Rovnice s jednou proměnnou.

- Otázka: Zformulujte Newtonovu metodu pro nalezení řešení rovnice $f(x) = 0$ vzhledem k počáteční aproximaci p_0 . Zformulujte a dokažte větu o konvergenci Newtonovy metody.
- Úloha: Ukažte, že pokud je Newtonova metoda konvergentní, pak je kvadraticky konvergentní, tj. $|p_{n+1} - p| < M|p_n - p|^2$ pro nějakou konstantu M , kde p je kořen rovnice $f(x) = 0$ a p_n , kde $n = 0, 1, \dots$, je posloupnost aproximací generovaná Newtonovou metodou.

3) Interpolace a polynomiální aproximace.

- Otázka: Napište vzorec pro Lagrangeův interpolační polynom n -tého stupně, který interpoluje funkci $f(x)$ v daných bodech $x_0, x_1, \dots, x_n$. Vyslovte větu o odhadu chyby Lagrangeovy interpolace.
- Úloha: Předpokládejme, že je připravena tabulka pro funkci $f(x) = e^x$, pro $x \in [0, 1]$. Předpokládejme, že rozdíl mezi sousedními hodnotami x v tabulce je roven h (to znamená, že h musí být zvoleno $10^{-1}, 10^{-2}, 10^{-3}, \dots$ a tak dále). Ukažte, že aby byla zajištěna absolutní chyba 10^{-6} při interpolaci lineárním ($n=1$) Lagrangeovým polynomem, je nutné zvolit $h \leq 10^{-3}$.

4) Numerická derivace a integrace.

- Otázka: Použitím kvadratické ($n=2$) Lagrangeovy interpolace funkce $f(x)$ odvoďte Simpsonovo pravidlo pro výpočet určitého integrálu $\int_a^b f(x) dx$ a určete chybu.
- Úloha: Aproximujte integrál $\int_0^1 x^2 e^{-x} dx$ pomocí Simpsonova pravidla.

5) Numerické řešení obyčejných diferenciálních rovnic.

- Otázka: Formulujte Eulerovu metodu pro numerické řešení korektně formulované počáteční úlohy pro obyčejnou diferenciální rovnici (ODR):

$$\frac{dy}{dt} = f(t, y), \quad a \leq t \leq b, \quad y(a) = \alpha$$

a odhadněte mezní chybu pro Eulerovu metodu.

- Úloha: Předpokládejme, že při aplikaci Eulerovy metody na počáteční úlohu ODR vzniká v každém iteračním kroku zaokrouhlovací chyba δ . Necht' $h = \frac{b-a}{N}$ je velikost kroku a N je celkový počet iterací. Ukažte, že mezní chyby již nejsou lineární vzhledem k h , a najděte optimální h , které dává minimální chybu.